

Inductiearrangement

De begeleiding van startende leraren

Inhoud

Inleiding.....	3
Doel van het arrangement	4
Het arrangement	5
Rol van de betrokkenen	6
Bijlagen	8
I. Verklarende woordenlijst.....	8
II. Inductiekader Dr. Nassaucollege.....	9
III. Lesobservatieformulier ICALT.....	13

Inleiding

Een beginnende leraar is nog geen expert, maar met behulp van inwerkprogramma's is het mogelijk om de kwaliteit van de starter op een hoger niveau te brengen. Met gerichte begeleiding kunnen beginnende leraren in korte tijd de kwaliteit van hun lessen en hun functioneren op school verbeteren. Dat heeft niet alleen een gunstig effect op de leerprestaties in de klas, maar ook op hun doorgroei in het beroep en voorkomt daarmee voortijdige beroepsuitval.

Doel van het arrangement

Het doel van de begeleiding van startende leraren is om de professionele doorgroei van beginnende leraren te bevorderen en voortijdige beroepsuitval terug te dringen. De normale ontwikkeling van een beginnende leraar tot expertleraar kan globaal 15 jaar duren. Al die tijd hebben leerlingen te maken met een leraar die nog in ontwikkeling is. Het project is ontwikkeld om deze periode te bekorten. Bovendien is aangetoond dat door een intensievere coaching en begeleiding vanaf de start, de kans op uitval afneemt.

De beginnende leraar moet aan het eind van de inductiefase

1. zijn basisvaardigheden versterkt hebben. Deze vaardigheden heeft hij in de opleiding al geleerd
2. bewust aan het experimenteren zijn met meer complexe vaardigheden als:
 - het onderwijs afstemmen op de verschillen tussen leerlingen
 - leerlingen leren hoe ze iets moeten leren
 - alle leerlingen bij de les betrekken en ze tot nadenken stimuleren
3. niet méér beroepsstress ervaren dan de gemiddelde leraar
4. een positieve identiteit als leraar verkregen hebben en een eigen lesstijl ontwikkeld hebben

Het arrangement

Het inductiearrangement bestaat uit twee soorten maatregelen:

- rond de begeleiding van de ontwikkeling van de beginnende leraar
- rond de kwaliteit en inrichting van het werk zelf.

Maatregelen rond de begeleiding bestaan uit individuele coaching door een vakgebiedcoach, leren in groepsverband en collegiale consultatie van een maatje binnen de vakgroep.

Individuele coaching wordt gedaan door de vakgebiedcoach. Deze coach houdt zich voornamelijk bezig met de ontwikkeling van de startende docent in de klas. De inhoud van deze begeleiding hangt af van de persoonlijke bekwaamheden en didactische ontwikkeling van de beginner. Het ontwikkelen van meer pedagogische en didactische vaardigheden staat centraal, het is dus begeleiding op maat. Het door de RUG ontwikkelde ICALT-instrument (zie bijlage III) is de leidraad voor zowel de observaties als de begeleiding. Met dit instrument *meet* je zo objectief mogelijk over welke vaardigheden de docent beschikt en kun je gericht werken aan de zone van de naaste ontwikkeling.

Het leren in groepsverband wordt op twee manieren vormgegeven. Op de eerste plaats zijn er intervisiebijeenkomsten georganiseerd door de schoolopleider. De behoeften van de beginnende leraren bepalen de agenda van deze bijeenkomsten. Daarnaast zijn er bijeenkomsten waarin thema's worden aangeboden die van belang zijn voor het lesgeven en voor het uitvoeren van andere taken op school. Deze worden georganiseerd door de DNC Academie.

De collegiale consultatie vindt plaats door een vast overlegmoment met een collega uit de vakgroep, het zogenoemde maatje. Daarin komen de meer organisatorische en vakinhoudelijke zaken aan de orde, zoals onder andere het les- en toetsprogramma.

Maatregelen rond de kwaliteit en inrichting van het werk zelf hebben te maken met een juiste afstemming, zodat de werkdruk afgestemd is op de kwaliteit van de beginnende leraar. Ook bij de complexiteit van het werk is rekening gehouden met de draagkracht van de beginner. Hierbij valt te denken aan maatregelen rond de toewijzing van klassen, aanpassingen in het rooster en de toedeling van taken. In het inductiekader is dit verder uitgewerkt. (zie bijlage II)

Rol van de betrokkenen

Er zijn verschillende personen betrokken bij de begeleiding van beginnende docenten. Hieronder staat per rol uitgewerkt welke taken uitgevoerd moeten worden en welke uren daarvoor eventueel toebedeeld moeten worden .

Startende docent

Aanwezig zijn bij de kennismakingsbijeenkomst bij de start van het schooljaar.

Een sterkte-zwakteanalyse maken bij aanvang van de aanstelling op basis van het portfolio van het lio-jaar.

Meewerken aan de begeleiding van de vakgebiedcoach.

Maandelijks overleg met de direct leidinggevende en/of de vakgebiedcoach gedurende het eerste aanstellingsjaar.

Een vaste afspraak met het maatje uit de vakgroep maken gedurende het eerste aanstellingsjaar.

Intervisiebijeenkomsten bijwonen gedurende het eerste aanstellingsjaar.

Workshops binnen de DNC Academie volgen.

Problemen tijdig melden en grenzen duidelijk aangeven bij de direct leidinggevende.

Vakgebiedcoach

Aanwezig zijn bij de kennismakingsbijeenkomst bij de start van het schooljaar.

De docent wegwijzen maken in SOM tijdens de kennismakingsbijeenkomst.

Een begeleidingsplan maken n.a.v. de sterkte-zwakteanalyse.

Minimaal 8 lessen per jaar van de startende docent observeren en nabespreken.

Gesprekken voeren met de direct leidinggevende en de startende docent.

Eventueel video-opnamen maken van lessen.

Gesprekken voeren over een eventuele feedbackscan (Keiwijzer, VIL).

De vakgebiedcoach krijgt voor elke nieuwe docent 40 klokuren per jaar voor de begeleiding.

Schoolopleiders

Een kennismakingsbijeenkomst voor de start van het schooljaar organiseren.

Intervisiebijeenkomsten organiseren voor docenten in het eerste aanstellingsjaar.

Met startende docenten in hun eerste aanstellingsjaar een sterkte-zwakteanalyse maken tijdens de eerste intervisiebijeenkomst en dat afstemmen met de vakgebiedcoach.

Themabijeenkomsten organiseren i.s.m. de DNC Academie.

De mogelijkheid bieden om video-opnamen te maken van lessen.

Op verzoek lesobservaties uitvoeren.

Minimaal 2 bijeenkomsten voor coaches per jaar organiseren.

Na het eerste jaar een evaluatiebijeenkomst organiseren voor direct leidinggevend.

Het algehele proces bewaken.

Direct leidinggevende

Alle items genoemd onder 'werkdruk verminderen' in het inductiekader.

Maandelijks overleg met de startende docent en/of de vakgebiedcoach gedurende het eerste aanstellingsjaar.

Kennismaking met nieuwe docenten na afloop van de kennismakingsbijeenkomst voor de start van het schooljaar.

Informatie over de school verstrekken in de vorm van een schoolplan en een smoelenboek.

Een sleutel regelen.

Een rondleiding geven of regelen.

De rol van de startende docent tijdens teamvergaderingen observeren.

Lesobservaties uitvoeren.

Beoordelings- of functioneringsgesprekken voeren.

Feedbackscan (Keiwijzer/Vil) regelen en bespreken.

Waken over de belastbaarheid en de grenzen van de startende docent.

Maatje binnen de vakgroep

Boeken en studieschema's beschikbaar stellen.

Een vast overlegmoment plannen gedurende het eerste aanstellingsjaar.

Verduidelijking geven t.a.v. het lesprogramma, de toetsen en de normering etc.

De startende docent wegwijs maken binnen de vakgroep.

Naar behoefte op lesbezoek gaan en de startende docent uitnodigen in de eigen les en in die van andere vakgroepleden.

Het begeleiden van een vakgroeplegenoot valt binnen de uren voor de vakgroep die elke docent heeft.

DNC Academie

Workshops organiseren voor (startende) docenten.

Themabijeenkomsten organiseren.

Mentorencursus organiseren.

P en O

Voeren van een arbeidsvoorwaardengesprek waarin ook algemene informatie wordt gegeven over arbeidsvoorwaarden en personeelsregelingen.

Voorlichting geven over personeelszaken en het beoordelingstraject.

Mentoren

Informatie over klassen en leerlingen doorgeven aan nieuwe docenten.

Handelingsplannen van leerlingen toelichten.

Zorgcoördinator

Themabijeenkomsten over leerlinggerelateerde problematiek organiseren i.s.m. schoolopleiders en de DNC Academie.

Bijlagen

I. Verklarende woordenlijst

Startende docent

Een docent in de eerste drie jaren na het behalen van zijn/haar lesbevoegdheid. Hij /zij is ingezet op reguliere uren en niet op vervangingsuren.

Vakgebiedcoach

Een docent binnen hetzelfde vakgebied (waar mogelijk) die de icalttraining voor observeren en begeleiden heeft gevolgd.

Maatje

Een collega uit de vakgroep (of uit hetzelfde team).

II. Inductiekader Dr. Nassaucollege

Doel in werk	Concretisering van doelen	Geplande activiteiten	Verantwoordelijke	Nadruk in jaar		
				1	2	3
Werkdruk verminderen	Optimalisering van organisatorische randvoorwaarden en werksituatie. Maatwerk: werkdruk, uitdaging en draagkracht afstemmen	Minder lesuren beginnende docent (CAO: 20 % minder uren in jaar 1 en 10 % in jaar 2)	DLG+roostermaker	x		
		Vast lokaal per dagdeel. Bij voorkeur een lokaal van de vakgroep.				
		In overleg eventueel enkele tussenuren.				
		Combinatie van klassen die voor deze docent optimaal is.				
		Indien mogelijk geen examenklassen.				
		Indien mogelijk klassen binnen één team. Kijk ook naar welk team bij de docent past.				
		Taken buiten het lesgeven alleen in overleg met de docent.				
		Bij de vakgroep geen taken, zoals het maken van proefwerken, studieschema's en ander materiaal. Eventueel proefwerk samen met een collega maken, in de regio met collega's van een andere vestiging.				
		Maatje binnen de vakgroep.				
		Vast overlegmoment met het maatje.				
	Bij voorkeur geen mentoraat, in ieder geval geen mentoraat van brugklas.					
Leerzaam werk + werken in de zone van naaste ontwikkeling	Geen opdrachten geven die niet met succes volbracht kunnen worden: niet te gemakkelijke, maar ook niet te moeilijke opdrachten. Leerzame werkplek	Maandelijks overleg met DLG en/of vakgebiedcoach over hoe het loopt.	DLG en vakgebiedcoach	x		
		Mentorencursus (DNC academie) of samen met een collega mentor van een klas.	DNC academie		x	
		In jaar 3 alle voorkomende werkzaamheden.				x
		Intervisie eerste halfjaar samen, daarna facultatief (6 tot 8 bijeenkomsten). In dat eerste half jaar roulerend bij alle vestigingen.	Schoolopleiders	x		
		Themabijeenkomsten (in samenwerking met DNC academie)	DNC academie en schoolopleiders	x	x	x

Domeinen	Leerdoelen die tot een grotere mate van zelfvertrouwen in de eigen bekwaamheid moeten leiden	Geplande activiteiten	Verantwoordelijke	Nadruk in jaar		
				1	2	3
School-organisatie en context	Curriculum, school en maatschappelijke context.	Kennismakingsbijeenkomst donderdag voor de start van het schooljaar. Welkom door de voorzitter van het College van Bestuur. Hij vertelt over de visie van de school. Tevens kennismaking met de vakgebiedcoach.	DLG +schoolopleider + vakgebiedcoach	x		
	Praktische informatie: wie, wat, hoe.					
	Kennismakingsbijeenkomst.					
	Logistiek.	Informatie over de school in de vorm van schoolplan en smoelenboek.	DLG			
	Opdoen van specifieke kennis over achtergronden van leerlingen.	Schoolsite bekijken en samen met de vakgebiedcoach naar SOM kijken (token!)	Vakgebiedcoach + DLG			
	Ruimte informeel/ongepland leren	Praktische zaken als een sleutel regelen en een rondleiding door de school.	DLG			
	Koppeling aan vakgebiedcoach.					
	Formeel leren.	Boeken en studieschema's bij voorkeur al voor de vakantie beschikbaar.	Maatje +vakgroepcoördinator			
Besef krijgen dat je deel bent van een team en van een instelling en weten wat je verantwoordelijkheden daarin zijn.	Voorlichting van afdeling P en O over personeelszaken en het beoordelingstraject (arbeidsvoorwaardengesprek) in november.	P en O	x			
Gelegenheid krijgen volwaardig lid te zijn van de instelling (rechten en plichten)						
	Teamvergaderingen bijwonen. Vakgroepvergaderingen bijwonen.	DLG+maatje				

Domeinen	Leerdoelen die tot een grotere mate van zelfvertrouwen in de eigen bekwaamheid moeten leiden	Geplande activiteiten	Verantwoordelijke	Nadruk in jaar		
				1	2	3
(verdere) ontwikkeling pedagogisch didactisch handelen (a.d.v. ICALT)	Focus op leren van de leerling als startpunt van pedagogisch didactisch handelen	Intervisie bijeenkomsten (starten met het opstellen van een sterkte /zwakte analyse+leerdoelen).	Schoolopleiders + vakgebiedcoach	x		
	Verdieping en uitbreiding van schoolvakinhoudelijke kennis	Themabijeenkomsten (DNC academie)	Schoolopleiders + vakgebiedcoach	x	x	x
	Het toepassen, uitbreiden en verfijnen van een beginnend gedragsrepertoire	Gesprekken met collega binnen de vakgroep. Op lesbezoek bij de collega's van de vakgroep.	maatje	x	x	x
	Kennis over leerlingbegeleiding, kunnen functioneren als mentor	Lesbezoeken vakgebiedcoach m.b.v. het ICALT-instrument.	vakgebiedcoach	x	x	x
	Het ontwikkelen van een leerklimaat in de klas o.a. een veilig pedagogisch klimaat creëren	Mentorencursus			x	
	Bewust zijn van je rolgedrag	Gesprekken met de vakgebiedcoach n.a.v. lesbezoeken.	vakgebiedcoach	x	x	x
	Kennis van de individuele verschillen tussen leerlingen en de diversiteit hiervan	Informatie van de CLZ over leerlingen, eventuele handelingsplannen bestuderen en informatie over leerlingen uit SOM halen.	CLZ+ zorgcoördinator.	x	x	x
	Vaardigheid om hiermee om te gaan	Themabijeenkomst over probleemgedrag(ADHD,PDD-NOS etc)	Schoolopleider +zorgcoördinator	x		
	Speciale aandacht voor en kennis van de problematiek van zorgleerlingen	Themabijeenkomst dyslexie, dyscalculie. Themabijeenkomst training oudergesprekken. Themabijeenkomst de vijf rollen van de docent. Themabijeenkomst theoretische achtergrond van effectief leraarsgedrag.	DNC academie en schoolopleiders	x	x	x

Domeinen	Leerdoelen die tot een grotere mate van zelfvertrouwen in de eigen bekwaamheid moeten leiden	Geplande activiteiten	Verantwoordelijke	Nadruk in jaar		
				1	2	3
Leren van de eigen onderwijs-praktijk, professionele ontwikkeling	Verwerken van feedback Eigen onderwijs evalueren	Gesprekken met de vakgebiedcoach en DLG, naar aanleiding van lesbezoeken.	Vakgebiedcoach en DLG	x	x	x
	Veranderingen aanbrengen en handelen verbeteren	Intervisiebijeenkomsten.	Schoolopleider	x		
	Versterking van vaardigheden om de eigen onderwijspraktijk te bestuderen en deze te verbeteren	Video-opnamen van lessen	Vakgebiedcoach of schoolopleider	x		
	Eigen visie op goed lesgeven ontwikkelen en technische concepten kunnen veranderen	Vakgerichte scholing n.a.v. observaties	Allen			
	Erkennen van sterke kwaliteiten en deze verder ontwikkelen	Feedbackscan, VIL, keiwijzer, functioneringsgesprekken.	DLG en vakgebiedcoach		x	x
	Onderwijspraktijk kunnen onderzoeken	Keiwijzer			x	x
	Zelfstandig aansturen professionele ontwikkeling					
Balans	Balans vinden tussen werk en privé	Niet op alles ja zeggen. Gesprekken met DLG over aantal lessen en eventuele andere taken.	DLG	x	x	x

Aan dit kader zijn geen rechten te ontleen. De school heeft een inspanningsverplichting.

III. Lesobservatieformulier ICALT

LESOBSERVATIEFORMULIER voor het evalueren van het pedagogisch didactisch handelen van leraren

Schoolnaam en BRIN:	Datum observatie (dd-mm-jjjj):
Vestigingsnaam en nummer:	Klas:
Type opleiding: 0=bas 1=lwoo 2=bb 3=kb 4=tl 5=havo 6=vwo 7=mbo	Aantal leerlingen in de klas:
Naam geobserveerde:	Naam observator:
Vak geobserveerde:	Vak observator:
Sekse geobserveerde: M / V	Sekse observator: M / V
Aantal beroepservaringsjaren geobserveerde:	Aantal beroepservaringsjaren observator:
	Observator training RuG gevolgd? Ja/Nee

Observeer de volgende gebeurtenissen:

Oordeel: Omcirkel s.v.p. het gewenste antwoord:

1= overwegend zwak; 2=meer zwak dan sterk 3= meer sterk dan zwak; 4= overwegend sterk

Indicator: De leraar ...	Oordeel
Veilig en stimulerend leerklimaat	
1 ...toont in gedrag en taalgebruik respect voor leerlingen	1 2 3 4
2 ...zorgt voor een ontspannen sfeer	1 2 3 4
3 ...ondersteunt het zelfvertrouwen van leerlingen	1 2 3 4
4 ...zorgt voor wederzijds respect	1 2 3 4
Efficiënte lesorganisatie	
5 ...zorgt voor een ordelijk verloop van de les	1 2 3 4
6 ...gaat tijdens de verwerking na of leerlingen de opdrachten op een juiste manier uitvoeren	1 2 3 4
7 ...zorgt voor een doelmatig klassenmanagement	1 2 3 4
8 ...gebruikt de leertijd efficiënt	1 2 3 4
Duidelijke en gestructureerde instructie	
9 ...geeft duidelijke uitleg van de leerstof	1 2 3 4
10 ...geeft feedback aan de leerlingen	1 2 3 4
11 ...betrekt alle leerlingen bij de les	1 2 3 4
12 ...gaat tijdens de instructie na of leerlingen de leerstof hebben begrepen	1 2 3 4
13 ...bevordert dat leerlingen hun best doen	1 2 3 4
14 ...geeft goed gestructureerd les	1 2 3 4
15 ...geeft duidelijke uitleg van het gebruik van didactische hulpmiddelen en opdrachten	1 2 3 4
Intensieve en activerende les	
16 ...hanteert werkvormen die leerlingen activeren	1 2 3 4
17 ...stimuleert het zelfvertrouwen van zwakke leerlingen	1 2 3 4
18 ...stimuleert leerlingen om over oplossingen na te denken	1 2 3 4
19 ...stelt vragen die leerlingen tot denken aanzetten	1 2 3 4
20 ...laat leerlingen hardop denken	1 2 3 4
21 ...zorgt voor interactieve instructie	1 2 3 4
22 ...verduidelijkt bij de aanvang van de les de lesdoelen	1 2 3 4
Afstemmen van instructie en verwerking op verschillen	
23 ...gaat na of de lesdoelen werden bereikt	1 2 3 4
24 ...biedt zwakke leerlingen extra leer- en instructietijd	1 2 3 4
25 ...stemt de instructie af op relevante verschillen tussen leerlingen	1 2 3 4
26 ...stemt de verwerking van de leerstof af op relevante verschillen tussen leerlingen	1 2 3 4
Leerstrategieën aanleren	
27 ...leert leerlingen hoe zij complexe problemen kunnen vereenvoudigen	1 2 3 4
28 ...stimuleert het gebruik van controle activiteiten	1 2 3 4
29 ...leert leerlingen oplossingen te checken	1 2 3 4
30 ...bevordert het toepassen van het geleerde	1 2 3 4
31 ...moedigt kritisch denken van leerlingen aan	1 2 3 4
32 ...vraagt leerlingen na te denken over strategieën bij de aanpak	1 2 3 4
Indicator: De leerlingen ...	Oordeel
Betrokkenheid van leerlingen	
33 ...zijn betrokken bij de les	1 2 3 4
34 ...tonen zich geïnteresseerd	1 2 3 4
35 ...zijn actief op leren gericht	1 2 3 4